# HET RUSSISCHE TREURSPEL

HOE DE BOLSJEWIKI DE REVOLUTIE VERMOORDDEN

DOOR ALEXANDER BERKMAN

MET INLEIDING VAN EMMA GOLDMAN

DRUK EN UITGAVE VAN DRUKKERIJ „LIBERTAS"
VAN OSTADESTRAAT 1, AMSTERDAM 1922

# HET RUSSISCHE TREURSPEL

## HOE DE BOLSJEWIKI DE REVOLUTIE VERMOORDDEN

DOOR

ALEXANDER BERKMAN

Met Inleiding van

EMMA GOLDMAN

---

UIT HET ENGELSCH VERTAALD DOOR W. CASPERS

---

Uitgave Drukkerij „Libertas", Van Ostadestr. 1, Amsterdam

# INLEIDING

## Levensschets van Alexander Berkman

Door EMMA GOLDMAN.

Binnen de beperkte ruimte waar ik over beschik zou zelfs over een alledaagsch mensch moeilijk een levensschets te schrijven zijn. Maar over iemand te schrijven wiens persoonlijkheid zoo samengesteld is, en wiens leven zoo overladen is met gebeurtenissen als dat van Alexander Berkman, is een schier bovenmenschelijke taak. Om zulk een rijk en veelzijdig karakter tot zijn recht te doen komen, heeft men meer bladzijden noodig dan mij toegemeten zijn. En vooral moest men ten opzichte van tijd en ruimte verwijderd zijn van het te schilderen leven, hetgeen hier op dit oogenblik niet het geval is.

Ik zal mij daarom thans niet aan een levensbeschrijving wagen. Alleen zal ik uit het leven en werken van onzen kameraad een paar hoofdtrekken aanstippen, die als inleiding kunnen dienen tot iets van meer omvang dat nog geschreven moet worden. Misschien kan het ook den lezer er toe brengen kennis te maken met Alexander Berkmans eigen geschiedenis, de „Gevangenisherinneringen van een Anarchist", die de verschillende fasen van zijn leven en zijn ideaal krachtvoller en inniger weergeven dan eenig levensbeschrijver het zou kunnen doen.

Dat dit inderdaad groote werk nog niet in andere landen is vertaald en uitgegeven, is een blaam op de

Europeesche anarchisten*), die al te angstvallig vasthouden aan de oude klassieke werken over anarchistische theorieën. Zij moeten beseffen die de terugwerking van een menschelijk leven op deze theorieën, het worstelen en zwoegen van den menschelijken geest, levenskrachtiger en belangrijker zijn dan die theorieën zelf. De „Gevangenisherinneringen van een Anarchist" spreken machtiger taal dan de theorie en het ideaal waar Alexander Berkman zijn leven lang voor heeft geleefd, gestreden en geleden.

Het Rusland van vóór de revolutie is zoo rijk aan merkwaardige revolutionaire karakters dat men niet zou weten hoe men de meest heldhaftige figuur aanwijst in de revolutionaire beweging van dat land. Rusland is een hoogst vruchtbare bodem geweest voor den groei van revolutionair denken en gevoelen. De beste bloem die uit dien grond voortsproot, de Russische revolutionaire jeugd, staat als eenig in haar soort in de boeken der revolutionaire geschiedenis.

Uit dien grond is Alexander Berkman voortgekomen. Hij werd geboren te Wilna, op 22 November 1870, in een tijd die rijk was aan revolutionaire ideeën en daden. Want in het tijdperk tusschen 1870 en 1880 werd Rusland tot in zijn grondvesten geschokt door den heldenmoed en de offervaardigheid van zijn revolutionaire martelaren. Alexander Berkman, fijngevoelig en idealistisch aangelegd, ontkwam niet aan den invloed van dien tijd, den tijd toen in Rusland alles van zijn oude plek werd gerukt

---

*) Een uitzondering maakt onze Oostenrijksche kameraad Rudolf Grossmann, die vóór den oorlog begonnen was met de publikatie van Alexander Berkmans „Gevangenisherinneringen" in het Duitsch. De oorlog kwam tusschenbeide, maar thans wordt de vertaling geplaatst in het Weensche anarchistische weekblad „Erkenntnis und Befreiung". Bovendien is er in Amerika een uitgave in het Jiddisj van verschenen.

en het zaad geplant voor een nieuwe opvatting der menschelijke maatschappij in politiek, godsdienstig, zedelijk, ekonomisch en sociaal opzicht. Zoo zien wij Alexander Berkman bijvoorbeeld op twaalfjarigen leeftijd een geschrift opstellen waarin hij het bestaan van god ontkent; met vijftien jaar vinden wij hem als lid van een groep die zich bezig houdt met de verraderlijke studie van revolutionaire literatuur. Een bijkomende faktor in de vorming van Alexanders jongen geest en karakter kan het tragische leven geweest zijn van zijn beminden oom Maxim, die wegens revolutionaire agitatie naar Siberië werd verbannen. Maar zelfs zonder den invloed die uitging van die heldenfiguur in zijn overigens burgerlijke familie zou de diepdenkende jongen zich ongetwijfeld aan de zaak der menschheid hebben gewijd. Een scheppend revolutionair wordt, gelijk een waar kunstenaar, méér bepaald door de stuwende krachten binnen in zich, dan door uiterlijke invloeden. Alexander Berkmans heele leven bewijst het.

Wegens zijn opstandigen geest werd hij van het gymnasium weggejaagd, met een „wolfspas", die elk beroep voor hem sloot. Hij trok naar Amerika, dat toentertijd de dorste grond was voor revolutionaire ideeën. Vroeg in het jaar 1888, dus slechts een paar maanden na den justitioneelen moord op de anarchisten te Chicago, kwam Alexander Berkman in de Vereenigde Staten aan. Reeds toen hij nog in Rusland was, had hij gehoord omtrent de misdaad van 11 November 1887. Hij verhaalt in zijn boek hoe hij in de kleine bibliotheek te Kowno de namen aantrof van John Most en van de martelaren van Chicago. De jonge Alexander kwam naar Amerika nog met vertrouwen in de Amerikaansche demokratische vrijheid. Doch het duurde niet lang of hij ontdekte de humbug van de Amerikaansche politieke vrijheden en ekonomische bestaanskansen. Ware in Berkman de

wil tot het ideaal niet zoo sterk geweest, dan had de Amerikaansche smeltkroes hem opgeslorpt zooals hij het grootste gedeelte van de Europeesche landverhuizers heeft opgeslorpt. De vinnige strijd om het bestaan en de duizenderlei valstrikken voor aan stoffelijk succes gehechte menschen zouden zijn heele werkkracht en al zijn tijd in beslag hebben genomen. Een groot aantal Russische revolutionairen die in Amerika toevlucht kwamen zoeken, zijn volkomen verslonden door het wilde gegrabbel naar rijkdom en zijn „zegeningen".

Niet zoo Alexander Berkman. Hij is een scheppende geest, wiens overwegende trek de drang is, nieuw leven in te boezemen, nieuwe vormen te geven, onverschillig hoe hard de strijd, hoe hoog de te betalen prijs. Deze trek is het in hoofdzaak die Alexander Berkman tot de markante figuur maakt in de revolutionaire en anarchistische beweging in de Vereenigde Staten. Na niet al te langen tijd brak hij den dorren grond in dat land. Het eerst in de Jiddisj sprekende kringen, in een groep genaamd de Pioniers der Vrijheid. Berkman werd een harer meest aktieve en toegewijde geesten. Later in de Duitsche anarchistische beweging, die toen door John Most werd geleid. Maar dat alles scheen maar voorbereiding te zijn voor de opperste taak waar hij naar toe getrokken werd door de onweerstaanbare kracht van zijn revolutionair terugwerken op de schreeuwende euvels van onze sociale schijnorde.

Het was in 1892, ten tijde van de staking te Homestead, de eerste en grootste worsteling der staalbewerkers in Pennsylvanië tegen hun feodalen meester Andrew Carnegie. Zij bracht het geheele land in verzet tegen de slavernij en uitbuiting in de staalindustrie. De groote worsteling, op indrukwekkende wijze door Alexander Berkman in zijn „Gevangenisherinneringen" beschreven, ging gepaard

met invoer naar Homestead van zoogenaamde Pinkerton-handlangers (de lievelingsverdedigers van recherche en politie der Amerikaansche plutokratie van dertig jaar geleden), die elf stakers doodden, waaronder een kind van 10 jaar. De voor deze misdaad verantwoordelijke persoon was H. C. Frick, vertegenwoordiger en deelgenoot van Carnegie. De brutale houding van Frick tegenover de stakers, zijn openlijke verklaring dat hij liever elken staker gedood zag dan een enkelen eisch ingewilligd, en tenslotte de vermoording van elf ongewapende arbeiders, bracht heel Amerika tot verontwaardiging. Zelfs de konservatieve pers liet zich over Frick met scherp afkeurende termen uit. Door heel Amerika gaven de arbeiders hun gevoelens lucht in protestvergaderingen. Maar er was slechts één man die den wrok der zwoegers in een heldendaad omzette. Die man was Alexander Berkman. Op 22 Juli 1892 stapte hij het kantoor van H. C. Frick binnen en deed een aanslag op zijn leven. Hij joeg drie kogels in Fricks lichaam, die het er echter nog levend afbracht. Berkman werd tot 22 jaar gevangenis veroordeeld, hoewel zijn daad volgens de wet van Pennsylvanië slechts 7 jaar vereischte. Om onzen kameraad zulk een wreed vonnis op te leggen, werden zes aanklachten tegen hem op touw gezet, omdat hij het gewaagd had het hart van de Amerikaansche plutokratie te raken.

Het was de eerste anarchistische daad van ekonomische terreur in de Vereenigde Staten, en Alexander Berkman had zijn revolutionair protest duur te betalen. Hij bracht veertien jaar van zijn leven door in de ergste hel van alle gevangenissen, in het tuchthuis te Alleghany in Pennsylvanië. Wat die jaren beteekenden, heeft hij met meesterlijke hand geschilderd in zijn „Gevangenis-herinneringen”. Hier zal ik volstaan met te zeggen dat na het ondergaan van elke denkbare lichamelijke en

tegen den oorlog toe te leggen. De zaak Mooney bleef in handen van arbeiderspolitiekers, met het gevolg dat zoowel Mooney als Billings nog in de gevangenis zitten.

Toen kwam de propaganda tegen den dienstdwang. Door onze kleine groep te New York begonnen, verbreidde zij zich spoedig over het heele land. Het Amerikaansche volk wenschte geen oorlog en stemde er niet voor. Velen verzetten zich tegen den militairen dienstdwang. Ons werk werd daarom met grooten geestdrift ontvangen. De militaire en patriottische klieken beseften het gevaar dier kampagne. Alexander Berkman, ik zelf en anderen werden gearresteerd, aangeklaagd en veroordeeld elk tot twee jaar tuchthuis, tienduizend dollar boete, en bovendien deportatie. In de zaak van Alexander Berkman verlangde de plutokratie meer. Zij wilde hem ophangen. De Kalifornische Kamer van Koophandel had hem zijn werkzaamheden in de zaak Mooney niet vergeven. Zijn krachtige inspanningen hadden die beulen van hun verwachte prooi beroofd. Maar in ruil voor Alexander Berkman hadden zij graag de vijf gehate propagandisten afgestaan. Hij had hun die bloedige pret bedorven. Dat wilden zij hem betaald zetten.

Alexander Berkman was toen in New York. Hem naar San Francisco te krijgen was het probleem. Eenmaal daar, zou zijn leven verbeurd zijn. De arrestatie en schuldigverklaring van onzen kameraad wegens propaganda tegen den oorlog vond juist in dien tijd plaats. Dat was precies wat de Kamer van Koophandel te San Francisco hebben moest. Het was het juiste psychologische moment. Een aanklacht tegen Berkman wegens medeplichtigheid aan de bomontploffing te San Francisco werd gemakkelijk genoeg bereikt, en er werden gerechtsdienaars naar den staat New York gezonden om de uitlevering van Berkman te verzekeren. Maar de Kalifornische beulen hadden buiten de strijdvaardige arbeidersbeweging van New York

geestelijke foltering die de christelijke beschaving heeft verzonnen om maatschappelijk weerspannigen te verlammen en te breken, Berkman toch uit het graf van zijn leven herrees, vaster dan ooit overtuigd van de waarheid en schoonheid van zijn ideaal: het anarchisme. Maar niemand kan veertien jaar van de wereld afgesloten zijn en er dan weer gemakkelijk vasten voet krijgen. Na zijn invrijheidstelling wijdde Alexander Berkman zich aan den revolutionairen strijd van Amerika met denzelfden gloed en hartstocht als voorheen. Maar zijn lang gevangenisleven en de gedachte aan de ongelukkige slachtoffers die hij daar had achtergelaten maakte het proces van zijn aanpassing aan de nieuwe omgeving tot een dagelijksch Golgotha.

Zes jaar lang vervolgde Alexander Berkman de bovenmenschelijke worsteling om tot het leven terug te keeren. Gedurende dien tijd zat hij niet ledig. Hij redigeerde „Mother Earth" (Moeder Aarde), het tijdschrift dat ik in 1906 had begonnen. Hij hield lezingen, nam deel in stakingen; hij was een der organisators van de Ferrerschool te New York en een harer eerste leerkrachten. Hij werd de ziel van elke belangrijke anarchistische aktie in Amerika. Maar eerst toen Alexander Berkman zijn „Gevangenisherinneringen" had geschreven, en het werk in tastbaren vorm vóór hem lag, was de zwarte schaduw der ontzettende gevangenisjaren eindelijk geweken. Het boek had hem bevrijd: hij kon weer eens de warmte van nieuw leven voelen.

Van toen aan tot op dezen dag is Alexander Berkman ingespannen aan het werk geweest om te organiseeren, te bemoedigen en te scheppen. In 1914 is hij de leidende figuur geweest in de werkloozenbeweging te New York. Hij helpt de verontwaardiging organiseeren die over het land golft ten tijde van de mijnwerkersstaking te Ludlow

in den staat Colorado, waar mannen, vrouwen en kinderen worden doodgeschoten en bij levenden lijve verbrand door de gehuurde moordenaars van Rockefeller. Samen met de kameraden van New York verplaatste hij den strijd naar de hoogburcht van den feodalen meester, naar Tarrytown, de woonplaats van den koning der Amerikaansche plutokraten. Later, dank zij Alexander Berkmans groote bekwaamheden als organisator en zijn vertrouwdheid met de arbeidersmassa's, belegt hij trots een politieverbod de gedenkwaardigemeeting ter eere van de drie kameraden, gedood door de ontploffing op 4 Juli 1914 te New York. De politie verschijnt op het tooneel (Union Square, het historische meetingplein), bereid tot een slachtpartij. Maar de aanwezigheid van twintig duizend geestdriftige en vastberaden arbeiders dwingt haar ontzag af. Zij durft haar moordplan niet uit te voeren.

Den geheelen zomer 1914 door is Alexander Berkman de bewegende geest van de antimilitaristische kampagne. Door middel van het tijdschrift „Mother Earth", van talrijke volksvergaderingen en honderdduizenden vlugschriften wordt de misdaad van het militarisme onder de aandacht gebracht van de Amerikaansche massa's, en onze inspanningen vinden echo in de harten en geesten van vele arbeiders.

In 1915 wijdt Alexander Berkman zich aan de kampagne ten gunste van Caplan en Schmidt, aangeklaagd wegens deelneming aan de bekende werkzaamheden der broeders MacNamara. Zijn agitatie voor hun zaak strekt zich over het grootste gedeelte van Amerika uit. Hij organiseert verdedigingskomitees, richt steunfondsen op en is overal het middelpunt en de ziel van het werk. Bij zijn aankomst te San Francisco besluit Berkman daar een revolutionair arbeidersblad uit te geven, de „Blast" (Rukwind), dat hij achttien maanden voortzet en waardoor hij de

gerekend. Een millioen georganiseerde arbeiders stonden op voor zijn verdediging. Zij kenden en beminden onzen kameraad als onwrikbaren en moedigen geest, die onafgebroken in hun belang had gestreden. De arbeidersorganisaties zonden sterke delegaties naar den gouverneur van den staat New York om tegen de uitlevering van Alexander Berkman te protesteeren. Tegelijkertijd werd het gevaar waar Berkman aan blootstond, in Rusland bekend. De revolutionaire arbeiders te Petrograd en de matrozen te Kroonstad organiseerden betoogingen waarin zij het leven bedreigden van Francis, den Amerikaanschen gezant in Rusland. De regeering te Washington werd omtrent de situatie ingelicht. Zij vreesde dat Alexander Berkmans uitlevering aan Kalifornië vergeldingsmaatregelen tengevolge zou hebben tegen haar gezant. De eisch van Kalifornië tot uitlevering van Alexander Berkman werd afgewezen. Inplaats daarvan werd onze kameraad overgebracht naar het tuchthuis der Vereenigde Staten te Atlanta in den staat Georgia, om zijn twee jaar wegens propaganda tegen den oorlog uit te zitten. Na lezing van Alexander Berkmans verhaal over de vreeselijke toestanden te Alleghany komt men tot het besluit dat menschelijke onmenschelijkheid tegenover menschen niet meer verder kan gaan. Maar er schijnen geen grenzen te bestaan voor de wreedheden van het menschelijke beest. De gevangenis te Atlanta bleek nog verschrikkelijker dan die in Pennsylvanië. Na twee jaar in die gevangenis te hebben gesmacht, kwam Alexander Berkman er lichamelijk gebroken uit. Hij was genoodzaakt een operatie te ondergaan, en toen hij gedeporteerd zou worden, geloofden weinigen van zijn vrienden dat hij de ontberingen der gedwongen reis zou kunnen overleven. Maar de wil tot leven die onzen kameraad had geholpen het zwarte verleden te doorstaan, scheen onverwoestbaar. En sterker nog dan de wil tot leven was

ideeën van anarchisme en revolutionair syndikalisme onder de arbeiders in de organisaties brengt. Dan, in Juli 1916, komt de ontploffing bij gelegenheid van de Mobilisatieparade te San Francisco, gevolgd door de inhechtenisneming van vijf strijdvaardige propagandisten: Thomas Mooney, Billings, Rena Mooney, Weinberg en Nolan. De paniek die, zooals gewoonlijk na zulk een gebeurtenis, uitbreekt, verontrust de geheele arbeidersbeweging op de kust van den Stillen Oceaan. De arbeidersleiders, in het beste geval lafhartig, wagen hun gevangen broeders niet ter hulp te komen. Ook de socialisten weigeren bijstand. Mooney, Billings en de anderen blijven zonder verdediging, worden in den steek gelaten door hun medearbeiders en zoogenaamde vrienden. Zooals altijd, stappen de anarchisten op de bres. Alexander Berkman verzamelt al zijn krachten op een het heele land omvattende kampagne voor de slachtoffers der kapitalistische samenzwering tegen de arbeidersbeweging. Hij reist het land af en bezoekt elke belangrijke arbeidersorganisatie tusschen San Francisco en New York. Hij klopt aan elke deur en brengt dagen en nachten door met de meest aktieve arbeidersleiders, om hen van de onschuld van Mooney en zijn kameraden te overtuigen. In het kort, Alexander Berkman wordt de Zola van de Amerikaansche Dreyfuszaak. Zijn „Ik beschuldig" wordt in elk land gehoord en aangenomen. Het redt het leven van Mooney en Billings. De krachtige agitatie toont aan het heele land de lafhartige misdaad gepleegd door den staat Kalifornië en op touw gezet door de Kamer van Koophandel. Had Alexander Berkman die kampagne kunnen voortzetten, dan verkeerden Mooney en Billings nu reeds lang in vrijheid. Maar Amerika's deelneming aan den grooten oorlog maakte het noodzakelijk voor hem en alle andere anarchisten om zich met alle macht op de propaganda

zijn edele menschelijkheid, die hem altijd minder aan zijn persoonlijk lijden dan aan dat van anderen deed denken. In het Pennsylvaansche tuchthuis was het de zorg voor zijn lotgenooten: Alexander Berkman was hun vriend, raadgever, briefschrijver en verzamelaar van fondsen om hun invrijheidstelling te verzekeren en hen te helpen daarna een nieuw leven te beginnen. In de gevangenis te Atlanta was het hetzelfde. En het was weer de zorg voor zijn kameraden, tweehonderd-vijfenveertig gedeporteerden op de drijvende gevangenis, de „Buford", die Berkman zijn eigen kwalen deed vergeten en hem zelfs hielp zijn vroegere krachten te herwinnen. En dan was het ook het hartstochtelijk vertrouwen in de bezielende mogelijkheden van het revolutionaire Rusland, dat nieuw leven goot in Alexander Berkman, ja in ons allen.

Over zijn Russische ervaringen zal kameraad Berkman ongetwijfeld zelf schrijven. De volgende bladzijden bieden een algemeene beschouwing over de Russische revolutie in haar allerbelangrijkste fases, en wijzen de hoofdoorzaken aan van haar mislukking. Mogen de lezers de groote les behartigen die zij inhoudt voor de revolutionaire beweging der wereld.

Deze schets over het leven van Alexander Berkman maakt er geen aanspraak op, meer te zijn dan een kort overzicht. Wanneer zij er toe bijdraagt hem nader te brengen tot de arbeiders in Europa en in de gansche wereld, zal deze poging mij de moeite waard zijn geweest. Vooral hoop ik dat zij onze kameraden er toe moge brengen de „Gevangenisherinneringen van een Anarchist" in de taal van hun land uit te geven. Want geen levensbeschrijving, laat staan een schets, kan een persoonlijkheid met zoo duidelijke en levendige kleuren schilderen als het boek van Alexander Berkman zelf.

EMMA GOLDMAN.

# I.

Het is in hooge mate verrassend, hoe weinig er buiten Rusland bekend is omtrent de tegenwoordige situatie van dat land en de toestanden die er heerschen. Zelfs menschen met inzicht, vooral onder de arbeiders, maken zich de meest verwarde voorstellingen van het karakter der Russische revolutie, van haar ontwikkeling en haar tegenwoordige politieke, ekonomische en sociale positie. De algemeene opvattingen over Rusland en over hetgeen zich daar sinds 1917 heeft afgespeeld, zijn op zijn zachtst gezegd hoogst ontoereikend. Hoewel de groote meerderheid van het publiek vóór of tegen de revolutie partij kiest, zich vóór of tegen de Bolsjewiki verklaart, vindt men toch bijna nergens degelijke kennis en klaarheid ten opzichte van de daarmee geraakte levenskwesties. De op vriendschappelijke of andere wijze geuite meeningen zijn over het algemeen gegrond op zeer onvolledige en onbetrouwbare, vaak geheel valsche berichten omtrent de Russische revolutie, haar geschiedenis en den tegenwoordigen vorm van het Bolsjewistisch regime. In den regel berusten die meeningen niet alleen op onvoldoende of onjuiste gegevens, doch zijn maar al te vaak sterk gekleurd, of liever gezegd: verwrongen, door partijdige gevoelens, persoonlijke

vooroordeelen en klassebelangen. Over het geheel genomen kenmerkt grove onkunde in een of anderen vorm de houding der groote massa van het publiek ten opzichte van Rusland en de Russische gebeurtenissen.

En toch is een helder begrip van de Russische toestanden voor den toekomstigen vooruitgang en de welvaart der wereld van het meest wezenlijk belang. Dit kan niet worden overdreven. Van een zuivere beoordeeling der Russische revolutie, der rol daarin vervuld door de Bolsjewiki en andere politieke partijen en bewegingen, en der oorzaken die den tegenwoordigen staat van zaken teweeg hebben gebracht, — in één woord, van een volledig begrip van het vraagstuk in zijn geheel, is het afhankelijk, welke lessen wij zullen trekken uit de groote historische gebeurtenissen van 1917. Ten goede of ten kwade zullen deze lessen hun invloed doen gelden op de meeningen en handelingen van groote massa's der menschheid. Met andere woorden: komende maatschappelijke veranderingen en de revolutionaire akties die er aan vooraf en er mee gepaard gaan, zullen den diepen, zelfs grondleggenden invloed ondergaan van het begrijpen door het volk van hetgeen er inderdaad in Rusland is gebeurd.

Men erkent algemeen dat de Russische revolutie de meest ingrijpende historische gebeurtenis is sinds de groote Fransche revolutie. Ik ben zelfs geneigd te gelooven dat wat betreft de haar nog inwonende gevolgen, de revolutie van 1917 het feit van de

strooid, tot op dezen dag. Natuurlijk is het niet verwonderlijk dat de vijanden der Russische revolutie, de vijanden der revolutie als zoodanig, de reaktionairen en hun handlangers, de wereld overstelpt hebben met de venijnigste valsche voorstellingen omtrent de gebeurtenissen die in Rusland plaats grepen. Over hen en hun „berichten" behoef ik verder geen woorden te verspillen: in de oogen van eerlijke, verstandige menschen staan zij reeds lang in diskrediet. Maar, ik betreur te moeten verklaren dat juist zij die voor de vrienden van Rusland en van de Russische revolutie willen doorgaan, de grootste schade hebben toegebracht aan de revolutie, aan het Russische volk en aan de beste belangen van de arbeidende massa's der wereld, door hun blinden ijver die niet door waarheid gematigd is. Onbewust, uit onwetendheid, hebben sommigen gelogen, maar de meesten van hen logen bewust en opzettelijk, hardnekkig en vroolijk-weg, alle feiten ten trots, in het dwaalgeloof dat zij „de revolutie hielpen". Redenen van „politieke dienstigheid", van Bolsjewistische diplomatie", van een voorgewende „vereischte van het uur" en dikwijls minder onbaatzuchtige overwegingen hebben hen gedreven. De eenig rechtmatige overweging van menschen met karakter, van ware vrienden der Russische revolutie en der menschheidsbevrijding zoowel als van ware vrienden van betrouwbare geschiedenis: de overweging der waarheid, werd door hen voorbijgezien.

meeste beteekenis is in de geheele bekende geschiedenis der menschheid. Zij is de eenige revolutie die metterdaad naar maatschappelijke wereld-omwenteling streefde; zij is de eenige die feitelijk het kapitalistische stelsel op groote schaal heeft afgeschaft en alle tot dusver bestaande sociale verhoudingen tot in den grond veranderd. Een gebeurtenis van zulke menschelijke en historische grootschheid kan niet vanuit het bekrompen gezichtspunt der partijdigheid worden beoordeeld. Wij mogen geen persoonlijke gevoelens of vooropgezette meeningen op onze houding laten inwerken. Vooral moet elk stadium der revolutie zorgvuldig en onbevooroordeeld worden bestudeerd, alle feiten bezadigd worden beschouwd, om ons in staat te stellen ons een juiste en behoorlijke meening te vormen. Ik geloof, ik ben zelfs vast overtuigd, dat slechts *de volle waarheid* over Rusland, ongeacht welke overwegingen ook, tot uiterst en blijvend voordeel kan strekken.

Helaas is zulk een standpunt over het algemeen geen regel geweest. Zooals vanzelf spreekt, lag het in den aard der Russische revolutie, eenerzijds de felste bestrijding en anderzijds de meest hartstochtelijke verdediging te verwekken. Maar partijdigheid, van welk kamp dan ook, oordeelt nooit objektief. Om ronduit te spreken: de gruwelijkste leugens zoowel als de belachelijkste sprookjes zijn omtrent Rusland uitgestrooid en worden nog steeds uitge-

storten moeten leeren kennen. Om de fouten door haar begaan te kunnen vermijden (Lenin zegt ronduit dat er vele waren), om haar beste dingen te kunnen overnemen, moeten wij de volle waarheid over Rusland kennen.

Om deze redenen beschouw ik de tegenwoordige houding van zekere menschen uit de arbeidersbeweging en anderen als stellige misdaad en als bedrog aan de eigenlijke belangen van de werkers der wereld. Ik bedoel de mannen en vrouwen, van wie sommigen afgevaardigden waren op de kongressen te Moskou in 1921 gehouden, die nog steeds doorgaan de „vriendschappelijke" leugens omtrent Rusland te verspreiden, de massa's met rooskleurige tafereelen van de arbeidsvoorwaarden in dat land te begoochelen en zelfs te trachten arbeiders uit andere landen over te halen om in drommen naar Rusland te verhuizen. Zij verergeren de ontstellende geestelijke verwarring die reeds onder het volk bestaat, misleiden het proletariaat met valsche berichten over het heden en leege beloften voor de naaste toekomst. Zij bestendigen de gevaarlijke dwaling dat de revolutie in Rusland leeft en onafgebroken werkzaam is. Het is een hoogst verachtelijke taktiek. Natuurlijk is het gemakkelijk voor een Amerikaansch arbeidersleider, die bij het radikaal gedeelte in het gevlei wil komen, om gloeiende berichten te schrijven over de levensomstandigheden der Russische arbeiders, zoolang hij op staatskosten wordt onderhouden

Er waren loffelijke uitzonderingen, helaas zeer weinigen; hun stem ging haast verloren in een woestijn van onware voorstellingen, valschheid en overdrijving. Maar de meesten van hen die Rusland bezochten hebben eenvoudig gelogen over de toestanden in dat land — ik herhaal het na kalme overdenking. Sommigen logen omdat zij niet beter wisten: zij hadden nòch de tijd, nòch de *eigenlijke* gelegenheid de situatie te bestudeeren, de feiten te leeren kennen. Zij maakten reisjes om tien dagen of een paar weken in Petrograd en Moskou door te brengen. Niet met de taal bekend, kwamen zij nooit ook maar een oogenblik in direkte aanraking met het leven van het volk. Zij hoorden en zagen alleen wat hun verteld of getoond werd door de geïnteresseerde ambtenaren die hen bij elken pas vergezelden. In vele gevallen waren deze „studenten der revolutie" thuis echte argeloozen, naief tot het koddige toe. Zoo onbekend bleven zij met de omgeving, dat zij meestal geen flauw vermoeden hadden dat hun vriendelijke „tolk", zoo ijverig om „alles te laten zien en te verklaren", in waarheid behoorde tot de „vertrouwde mannen", die speciaal aangewezen zijn als „gidsen" voor gewichtige bezoekers. Vele zulke bezoekers hebben sindsdien lang en breed over de Russische revolutie gesproken en geschreven, met weinig kennis en nog minder verstand. Er waren anderen die wel tijd en gelegenheid hadden; van dezen trachtten eenigen werkelijk de situatie ernstig

te bestudeeren, niet enkel met het oog op journalistieke kopij. Gedurende mijn tweejarig verblijf in Rusland had ik gelegenheid in persoonlijke aanraking te komen met bijna elken buitenlandschen bezoeker, met de arbeidersmissies en praktisch met alle afgevaardigden uit Europa, Azië, Amerika en Australië, die in Moskou bijeenkwamen voor het internationaal kommunistisch kongres en het revolutionair vakvereenigingskongres, daar gehouden in 1921. De meesten van hen konden zien en begrijpen wat er voorviel in het land. Maar het was inderdaad zeldzame uitzondering dat iemand doorzicht en moed genoeg had om in te zien dat alleen de volle waarheid het best de belangen van de zaak kon dienen.

In den regel sprongen echter de verschillende bezoekers die uit Rusland terugkeerden, met de waarheid uiterst zorgeloos om, en dat stelselmatig vanaf het oogenblik dat zij de wereld begonnen te „verlichten". Hun beweringen grensden dikwijls aan misdadige stompzinnigheid. Denk eens bijvoorbeeld aan George Lansbury, uitgever van de Londensche „Daily Herald", die berichtte dat de gedachten van broederschap, gelijkheid en liefde, gepredikt door Jezus den Nazarener, in Rusland verwezenlijkt worden — en juist terzelfdertijd betreurde Lenin „de noodzakelijkheid van *militaristisch* kommunisme, ons opgedwongen door Geallieerde interventie en blokkade". Kijk eens naar de „gelijkheid", die de bevolking van Rusland verdeeld heeft in 36 kate-

in het Lux, het weelderigste hotel van heel Rusland. Inderdaad, hij kan wel beweren dat er „geen geld noodig" is, want krijgt hij niet al wat zijn hart verlangt gratis en franko? Of waarom zou de voorzitter van een Amerikaansche kleermakersorganisatie niet verklaren dat de Russische arbeiders volle vrijheid van het woord genieten?

Hij wacht zich wel, te vermelden dat alleen kommunisten en „vertrouwde mannen" in de nabijheid geduld werden toen de aanzienlijke bezoeker bezig was de toestanden in de fabrieken te „onderzoeken".

Moge de geschiedenis hun genadig zijn — ik kan het niet.

## II.

Om den lezer in staat te stellen zich een juist overzicht vormen van hetgeen ik verderop zal zeggen, acht ik het noodig in het kort de vormen te schetsen die mijn gedachten hadden aangenomen ten tijde van mijn aankomst in Rusland.

Het was twee jaar geleden. Een demokratische regeering, „de vrijste op aarde", had mij, samen met 248 andere politieke gevangenen, gedeporteerd uit het land waar ik langer dan dertig jaar had gewoond. Nadrukkelijk had ik geprotesteerd tegen het onrecht, begaan door een zoogenaamde demokratie, die haar toevlucht neemt tot methoden die zij zelf zoo scherp had afgekeurd bij de tsaristische autokratie. Ik brandmerkte het deporteeren van po-

gorieën, al naar gelang van de toegewezen rantsoenen en loonen. Een ander Engelschman, bekend schrijver, beweerde nadrukkelijk dat alles goed zou gaan in Rusland, ware er geen inmenging van buiten — terwijl heele landstreken in het Oosten, in het Zuiden en in Siberië, waarvan eenige een grooter oppervlak beslaan dan Frankrijk, in gewapenden opstand verkeerden tegen de Bolsjewiki en hun landbouwpolitiek. Andere geletterden verheerlijkten het vrije sovjetstelsel van Rusland, terwijl te Kroonstad 18 000 van zijn zonen sneuvelden in den strijd voor het *tot stand brengen* van vrije sovjets.

Maar waarom zullen wij uitweiden over deze literaire prostitutie? De lezer zal zich wellicht het legioen van Ananiases herinneren, dat zich onophoudelijk inspande om het bestaan te ontkennen van dingen die Lenin als onvermijdelijk trachtte te verklaren. Ik weet dat vele afgevaardigden en anderen geloofden dat de werkelijke Russische situatie, indien zij in het buitenland bekend ware, de reaktionairen en interventionisten in de hand zou kunnen werken. Zulk een geloof vereischte echter niet, Rusland als een waar eldorado voor arbeiders te schilderen. Maar de tijd dat het onraadzaam kon worden geacht om vrijuit over de Russische toestanden te spreken, is lang voorbij. Dat tijdperk werd afgesloten met de invoering der „nieuwe ekonomische politiek". *Thans* is de tijd gekomen dat we de les van de revolutie en de oorzaken van haar ineen-

litieke gevangenen als verkrachting der eerste, elementairste menschenrechten, en ik bestreed het principieel.

Doch mijn hart was blij. Reeds bij het uitbreken van de Februari-revolutie had ik vurig verlangd naar Rusland te gaan. Maar de zaak-Mooney had mij teruggehouden: ik had geen zin dien strijd in den steek te laten. Daarna werd ik zelf door de Vereenigde Staten gevangengenomen en veroordeeld wegens mijn opkomen tegen de wereldverwoestende massaslachting. De gedwongen gastvrijheid van het tuchthuis der Vereenigde Staten belette twee jaar lang mijn vertrek. Dan volgde mijn deportatie.

Blij was mijn hart, zei ik? Zwak woord om de hartstocht uit te drukken van de vreugde die mij vervulde bij de zekerheid, Rusland te zullen bezoeken. Rusland! Ik zou naar het volk gaan dat het tsarisme weggevaagd had van de landkaart, ik ging het land aanschouwen van de Sociale Revolutie! Kon er grooter vreugde trillen in iemand die in prille kindsheid al opstandig was tegen tirannie, wiens ongevormde jeugddroomen menschelijke broederschap en geluk verbeeldden, en die zijn gansche leven gewijd had aan de Sociale Revolutie!

De reis was één bezieling. Al waren we gevangenen en met militaire gestrengheid behandeld, al was de „Buford" een oude lekke schuit die herhaaldelijk ons leven op de een maand durende Odyssee in gevaar bracht, — de gedachte dat we

op weg waren naar het land van revolutionaire belofte, hield het heele gezelschap van gedeporteerden in opgewekte stemming, sidderend van verwachting naar den grooten dag, die dra zou komen. Lang, lang was de reis, schandelijk de toestanden die wij gedwongen waren te verduren, samengepropt onder dek, levend in voortdurende vochtigheid en vunzige lucht, gevoed met de armzaligste rantsoenen. Ons geduld was haast uitgeput, doch onze moed onverzwakt, en tenslotte bereikten wij de plaats onzer bestemming.

Den 19den Januari 1920 betraden wij den grond van Sovjet-Rusland. Een gevoel van plechtigheid, van eerbied, overweldigde mij haast. Zulk een gevoel moesten mijn oude voorvaderen hebben gehad toen zij voor het eerst het heilige der heiligen binnentraden. Mij overkwam een sterke aanvechting om neer te knielen en den grond te kussen, den grond die geheiligd was door het levensbloed van onderdrukte en gemartelde generaties, geheiligd opnieuw door zegevierende revolutionairen van mijn eigen tijd. Nooit tevoren, niet eens toen ik verlost werd uit de afgrijselijke nachtmerrie van veertien jaar gevangenis, was ik zoo diep ontroerd geweest. Ik verlangde er naar, de menschheid te omhelzen, haar mijn hart ten voeten te leggen, mijn leven duizendmaal te geven, ware het maar mogelijk, in den dienst der Sociale Revolutie. Het was de meest verheven dag van mijn leven.

Met open armen ontving men ons. Het revolutionaire volkslied, gespeeld door het militaire roode muziekkorps, begroette ons geestdriftig toen we de Russische grens overschreden. De hoera's der roodgekapte verdedigers der revolutie echoden door de bosschen en rolden in de verte gelijk donderslagen. Met gebogen hoofd stond ik voor de zichtbare symbolen der zegevierende revolutie. Met gebogen hoofd en gebogen hart. Mijn geest was trotsch, en toch zachtmoedig, in het bewustzijn van *werkelijke* sociale revolutie. Wat een diepte, wat een grootschheid lag daarin, wat voor onberekenbare mogelijkheden strekten zich uit in haar vooruitzichten!

Ik hoorde de stille stem mijner ziel: „Moge uw leven tot nu toe, hoe weinig ook maar, hebben bijgedragen tot de verwezenlijking van het hooge menschheidsideaal en tot dit, het succesvol begin er van". En ik werd mij bewust van het groote geluk mij geboden door dit begin: te *doen*, te werken, met elke vezel van mijn wezen de volledige revolutionaire uitleving van dit wondervolle volk te bevorderen. Het had gestreden en overwonnen. Het had de sociale revolutie afgekondigd. Dat wilde zeggen dat alle onderdrukking opgehouden had, dat onderwerping en slavernij, 's menschen dubbele vloek, afgeschaft waren. De hoop van generaties, van eeuwen, was tenslotte werkelijkheid geworden: gerechtigheid was op aarde gevestigd, althans op dat gedeelte van de aarde dat Sovjet-Rusland heet,

en nimmermeer zou dit kostbaar erfdeel verloren gaan.

Maar jaren van oorlog en revolutie hebben het land uitgeput. Er is nood en honger, en veel behoefte aan kloeke harten en gewillige handen om te handelen en te helpen. Mijn hart zong van vreugde: Ja, ik wil mijzelf geheel en al geven in den dienst van het volk. Ik zal weer jong worden in steeds sterker inspanning, in het zwaarste zwoegen voor het bevorderen van het algemeene welzijn. Mijn eigen eenige leven wil ik wijden aan de verwezenlijking van der wereld grootste hoop, van de Sociale Revolutie.

Bij den eersten voorpost van het Russische leger werd een massavergadering gehouden om ons te verwelkomen. De groote zaal volgedrongen met soldaten en matrozen, de gelijk nonnen gekleede vrouwen op de tribune, de redevoeringen, de geheele atmosfeer die trilde van leven en revolutie, alles maakte diepen indruk op mij. Nadat men mij verzocht had iets te zeggen, dankte ik de Russische kameraden voor de hartelijke ontvangst die zij den Amerikaanschen gedeporteerden hadden bereid, wenschte hun geluk met hun heldhaftigen strijd en sprak er mijn groote vreugde over uit, in hun midden te zijn. En dan vatte ik al mijn gedachten en gevoelens samen in één volzin: „Waarde kameraden," zei ik, „wij zijn hier gekomen niet om te onderwijzen, maar om te leeren, om te leeren en te helpen".

Met deze gevoelens betrad ik Rusland. Dezelfde gevoelens bezielden de meesten van mijn medegedeporteerden.

* * *

Wat ik leerde, leerde ik geleidelijk, dag aan dag, in verschillende gedeelten van het land. Ik had buitengewone gelegenheden om waarnemingen en studies te maken. Ik stond dicht bij de leiders der kommunistische partij, verkeerde veel met de werkzaamste mannen en vrouwen, nam deel aan het werk en maakte uitgestrekte reizen door het land onder omstandigheden die bijzonder gunstig waren voor persoonlijke kennismaking met het leven van de arbeiders en boeren. In het begin kon ik niet gelooven, dat hetgeen ik zag werkelijkheid was. Evenals zekere tooverspiegels die je verschrikkelijk monsterachtig er uit doen zien, zoo scheen mij Rusland de revolutie als ijselijke wangestalte weer te spiegelen. Het was een ontstellende karikatuur van het nieuwe leven, van der wereld hoop. Ik zal mij niet verdiepen in uitvoerige beschrijving van mijn eerste indrukken, mijn onderzoekingen en het lange proces dat uitliep op mijn tegenwoordige overtuiging. Ik streed fel, meedoogenloos, tegen mijzelf. Twee jaar lang streed ik. Het is het hardste om iemand te overtuigen die niet overtuigd wenscht te worden. En, ik geef toe, ik wenschte er niet van overtuigd te worden dat de revolutie in Rusland een luchtschim

was geworden, een gevaarlijke begoocheling. Lang en hard vocht ik tegen dit overtuigen. Doch de bewijzen vermeerderden, en elke dag bracht meer verpletterende getuigenissen aan. Tegen mijn wil, tegen al mijn hoop, tegen het heilige vuur dat in mij brandde, werd ik overtuigd — overtuigd dat de Russische revolutie *ter dood was gebracht.*

Hoe en door wien ?

III.

Sommige schrijvers hebben beweerd dat de Bolsjewiki het aan een overrompeling hadden te danken dat zij in Rusland tot de macht kwamen, en betwijfeld dat de Oktoberrevolutie werkelijk van socialen aard was.

Niets kan verder van de waarheid verwijderd zijn. Het is een historisch feit : de groote gebeurtenis bekend als Oktoberrevolutie was in de diepste beteekenis van het woord een *sociale* revolutie. Zij was gekenmerkt door alle wezenlijke trekken van zulk een fundamenteele verandering. Zij werd niet door eenige politieke partij tot stand gebracht, maar door het volk zelf, en wel op een wijze die alle tot dusver bestaande ekonomische, politieke en sociale verhoudingen tot in den grond veranderde. Maar zij vond niet in Oktober plaats. In die maand werden alleen de voorafgegane revolutionaire gebeurtenissen formeel „wettelijk bekrachtigd". Weken en maanden

tevoren was de *werkelijke* revolutie haar loop gegaan over geheel Rusland. Het proletariaat in de steden had de werkplaatsen en fabrieken in bezit genomen, terwijl de boeren het groote grondbezit onteigenden en het land in eigen gebruik namen. Tegelijkertijd verrezen door het heele land arbeidersraden, boerenraden en sovjets en begon de geleidelijke overbrenging der macht van de voorloopige regeering op de sovjets. Dat geschiedde het eerst in Petrograd, dan in Moskou en verspreidde zich spoedig naar de Wolgastreek, naar het Oeralgebied en naar Siberië. De volkswil vond uiting in de leus „alle macht aan de sovjets", die het heele land door weerklonk. Het volk was opgestaan, de *werkelijke* revolutie was begonnen. De grondtoon van de situatie werd aangeslagen door het kongres der sovjets van het Noorden, dat verkondigde : „de voorloopige regeering van Kerensky moet heengaan ; de sovjets zijn de eenige macht !"

Dat was op 10 Oktober. Praktisch was alle werkelijke macht reeds in handen van de sovjets. In Juli werd te Petrograd het oproer tegen Kerensky gedempt, maar in Augustus was de invloed van de revolutionaire arbeiders en van het garnizoen sterk genoeg om hen in staat te stellen den door Korniloff voorgenomen aanval te voorkomen. De sovjet te Petrograd won elken dag aan sterkte. Op 16 Oktober organiseerde hij zijn eigen revolutionairen soldatenraad, een openlijke tarting der regeering. Door zijn revo-

lutionairen soldatenraad bereidde de sovjet zich voor, Petrograd te verdedigen tegen de koalitieregeering van Kerensky en tegen een mogelijken aanval van generaal Kaledin en zijn kontrarevolutionaire kozakken. Op 22 Oktober demonstreerde de proletarische bevolking van Petrograd, solidair ondersteund door het garnizoen, de heele stad door tegen de regeering en vóór de leus „Alle macht aan de sovjets!". Het Al-Russische sovjetkongres zou op 25 Oktober geopend worden. De voorloopige regeering, die het gevaar zag dat haar bestaan bedreigde, nam haar toevlucht tot drastisch optreden. Op 23 Oktober had de sovjet van Petrograd het kabinet Kerensky gelast binnen 48 uur te vertrekken. Tot vertwijfeling gedreven, ondernam Kerensky op 24 Oktober de onderdrukking der revolutionaire pers, de arrestatie der meest vooraanstaande revolutionairen en het uit den weg ruimen van de aktieve sovjetkommissarissen. De regeering verliet zich op de „betrouwbare" troepen en op de jonkers der militaire scholen. Maar het was te laat; de poging tot ondersteuning der regeering mislukte. In den nacht van 24 tot 25 Oktober (van 6 tot 7 November naar Juliaansche telling) werd de regeering van Kerensky vreedzaam en zonder bloedvergieten ontbonden en het uitsluitende oppergezag der sovjets gevestigd. De kommunistische partij nam de macht in handen. Dat moment was het politieke hoogtepunt der Russische revolutie.

## IV.

## Het Bolsjewistisch Regime.

Verschillende faktoren droegen bij tot het succes der revolutie. Om te beginnen, stuitte zij haast niet op krachtdadigen tegenstand: De Russische bourgeoisie was ongeorganiseerd, zwak en niet in strijdvaardige stemming. Maar de hoofdreden lag in de allesomvattende geestdrift waarmee de revolutionaire leuzen het heele volk hadden aangevuurd. „Weg met den oorlog!", „Onmiddellijke vrede!", „Het land aan den boer, de fabriek aan den arbeider!", „Alle macht aan de sovjets!". — Deze leuzen waren uiting van de hartstochtelijke verlangens en de diepste nooden van de groote massa's. Geen macht kon hun wonderdadige uitwerking weerstaan.

Een andere zeer krachtige faktor was de eenheid der verschillende revolutionaire elementen in hun oppositie tegen de regeering van Kerensky. Bolsjewiki, anarchisten, de linkervleugel der sociaal-revolutionaire partij, de talrijke politieke gevangenen bevrijd uit gevangenis en Siberische verbanning, en de honderden teruggekeerde revolutionaire landverhuizers hadden allen gedurende de maanden van Februari tot Oktober gewerkt in de richting van een gemeenschappelijk doel.

Maar, was het „gemakkelijk de revolutie te beginnen", zooals Lenin in een zijner redevoeringen had gezegd, haar verder te ontwikkelen en tot haar logische voltooiïng te brengen, was een andere en

moeilijker kwestie. Voor zulk een voleindiging waren twee voorwaarden onmisbaar: onafgebroken eenheid van alle revolutionaire krachten en toepassing van 's lands welgezindheid, initiatief en beste krachten op het belangrijke werk van den nieuwen socialen opbouw. Men moet steeds onthouden, en goed onthouden, dat de revolutie niet alleen vernietiging beteekent. Zij beteekent vernietiging *plus* opbouw, met den grootst mogelijken nadruk op het plus. Noodlottigerwijze waren de bolsjewistische principes en methodes voorbeschikt om spoedig een nadeel, een remblok te blijken voor de scheppende werkzaamheden der massa's. De bolsjewisten zijn Marxisten. Hoewel zij in de Oktoberdagen anarchistische wachtwoorden hadden aanvaard en verkondigd (direkte aktie door het volk, onteigening, vrije sovjets, enz.), was het niet hun sociale filosofie die deze houding voorschreef. Zij hadden den polsslag van het volk gevoeld; de rijzende golven der revolutie voerden hen ver buiten hun theorieën. Maar zij bleven Marxisten. In hun hart hadden zij geen vertrouwen in het volk en zijn scheppend initiatief. Als sociaaldemokraten wantrouwden zij de plattelandsbevolking en rekenden liever op den steun van de kleine revolutionaire minderheid onder de industrie-arbeiders. Zij waren voorstanders der Wetgevende Vergadering, en eerst toen zij overtuigd waren, daar geen meerderheid te behalen en derhalve de staatsmacht niet in hun handen te kunnen krijgen, besloten zij plot-

seling tot de ontbinding dier Vergadering, hoewel deze stap een verzaking en ontkenning was van grondleggende Marxistische principes (Toevallig was het een anarchist, Anatoly Zjeleznjakoff, in dienst der paleiswacht, die het initiatief in deze zaak had genomen). Als Marxisten drongen de bolsjewiki aan op nationalisatie van den grond ; eigendomsrecht, verdeeling en toezicht zou den staat toekomen. Zij waren principieele tegenstanders van socialisatie, en alleen de pressie uitgeoefend door den linkervleugel der sociaal-revolutionairen (de groep rond Spiridonova en Kamkoff), waarvan de invloed onder de plattelandsbevolking op overlevering berustte, dwong de bolsjewiki, „het landbouwprogram der sociaal-revolutionairen in zijn geheel te slikken", zooals Lenin het naderhand uitdrukte.

Vanaf de eerste dagen van hun politieke macht begonnen de bolsjewiki hun Marxistische neigingen te vertoonen, ten koste van de revolutie. Sociaaldemokratisch wantrouwen in de landbevolking beïnvloedde hun methodes en maatregelen. Op de Al-Russische konferenties verkregen de boeren geen gelijke vertegenwoordiging met de industrie-arbeiders. Niet alleen de dorpsspekulanten en -uitbuiters, maar de landbevolking in haar geheel werd door de bolsjewiki gebrandmerkt als „kleine bazen" en „bourgeois", niet in staat gelijken tred te houden met „het proletariaat op weg naar het socialisme". De bolsjewistische regeering maakte onderscheid

tusschen de boerenafgevaardigden in de sovjets en op de nationale konferenties, zocht hun zelfstandig optreden te belemmeren, beperkte het doel en de werkzaamheden van het Landkommissariaat, dat toen verreweg de allerbelangrijkste faktor was in den wederopbouw van Rusland. (De voorzitter van het Kommissariaat was een linksch sociaal-revolutionair). Onvermijdelijk leidde deze houding tot ontstemming bij de groote massa der boeren. De Russische moesjiek is eenvoudig en naief, maar met het instinkt van den natuurlijken mensch voelt hij spoedig een onrecht: geen spitsvondige redekunst kan zijn eens gevestigde meening schokken. De hoeksteen van het Marxistisch geloof, de diktatuur van het proletariaat, was een beleediging, een slag in het gezicht van de boeren. Zij verlangden een gelijk aandeel in de organisatie en het beheer der zaken van het land. Waren zij niet lang genoeg verslaafd, onderdrukt en verwaarloosd geweest? De boer gevoelde zich door de diktatuur van het proletariaat achteruitgezet. „Indien er al een diktatuur moet zijn", zoo redeneerde hij, „waarom dan geen diktatuur van allen die werken, van den arbeider in de stad en den boer samen?"

Toen kwam de vrede van Brest-Litovsk. In zijn vèrreikende gevolgen bleek hij de doodsteek voor de revolutie te zijn. Twee maanden vroeger, in November 1917, had Trotzky met een gebaar van edele verontwaardiging den vrede afgeslagen

dien Duitschland had aangeboden op voor Rusland veel gunstiger voorwaarden. „Wij voeren geen oorlog, wij teekenen geen vrede!" had hij gezegd, en revolutionair Rusland juichte hem toe. „Geen kompromis met het Duitsche imperialisme, geen koncessies!" weerklonk het door het heele land, en het volk stond klaar om zijn revolutie tot den laatsten ademtocht te verdedigen. Maar nu verlangde Lenin de bekrachtiging van een vrede die het laaghartigste bedrog beteekende van het grootste gedeelte van Rusland. Finland, Letland, Litauen, Oekranië, Wit Rusland, Bessarabië, allen moesten overgeleverd worden aan de onderdrukking en uitbuiting door de Duitsche indringers en door hun eigen bourgoisie. Het was iets afschuwelijks, het ten offer brengen van de principes der revolutie en van haar belangen. Lenin drong aan op bekrachting van het vredesverdrag, omdat de revolutie eerst „op haar verhaal" moest komen, omdat Rusland uitgeput was, en omdat de vrede de „revolutionaire oase" in staat zou stellen, krachten te verzamelen voor nieuwe inspanningen. Trotzky zweeg. De revolutionaire krachten verdeelden zich. De linksche sociaal-revolutionairen, de meeste anarchisten en vele der tot geen partij behoorende revolutionaire elementen waren er tegen gekant vrede te sluiten met het imperialisme, in het bijzonder onder de voorwaarden toen door Duitschland gedikteerd. Zij verklaarden dat zulk een vrede noodlottig zou zijn voor de revolutie; dat

het beginsel van „vrede zonder annexaties" niet opgeofferd mocht worden; dat de Duitsche vredesvoorwaarden het laagste verraad beteekenden aan de arbeiders en boeren der door de Pruisen opgeëischte provincies; dat de vrede gansch Rusland zou onderwerpen aan ekonomische afhankelijkheid van het Duitsche imperialisme; dat de indringers het Oekrainsche brood en de steenkolen van den Don zouden bemachtigen en Rusland tot industrieelen ondergang drijven.

Maar Lenins invloed was machtig, zelfs overwegend. De vrede van Brest-Litovsk werd door het vierde Sovjetkongres bekrachtigd.

Trotzky was de eerste die beweerde, toen hij de in December 1917 aangeboden Duitsche vredesvoorwaarden verwierp, dat de arbeiders en boeren, bezield en bewapend door de revolutie, elk invalsleger kunnen overwinnen met de guerrilla (ongeregelde oorlogvoering door het volk zelf). Toen riepen de linksche sociaal-revolutionairen de boeren op om de Duitschers te bevechten, in het vertrouwen dat geen leger opgewassen is tegen de revolutionaire onstuimigheid van een volk dat de vruchten van zijn groote revolutie verdedigt. Aan dezen oproep gehoor gevende, vormden de arbeiders en boeren militaire afdeelingen en snelden ter hulp naar Oekranië en Wit Rusland, die zich toen dapper tegen de Duitschers verweerden. Trotzky gelastte het Russische leger deze vrijwillige troepen te ontbinden.

De moord op Mirbach volgde. Het was een protest en een tarting door de linksche sociaal-revolutionaire partij tegen het Pruisisch imperialisme in Rusland. De bolsjewistische regeering nam vergeldingsmaatregelen tegen die partij. Zij voelde zich, zooals zij inderdaad wàs, jegens Duitschland verplicht. Dzerzjinsky, hoofd der Al-Russische Buitengewone Kommissie, eischte de uitlevering van den terrorist. Het was een in de revolutionaire geschiedenis ongehoord geval: een aan de macht zijnde revolutionaire partij verlangt van een andere revolutionaire partij, waar zij tot dusver mee samengewerkt heeft, de arrestatie en bestraffing van een revolutionair wegens terechtstelling van een vertegenwoordiger eener imperialistische regeering! De vrede van Brest-Litovsk had de bolsjewiki in de eigenaardige rol geplaatst van gendarmen voor den Keizer. De linksche sociaal-revolutionairen beantwoordden den eisch van Dzerzjinsky met de arrestatie van dezen zelf. Deze stap en de gewapende schermutselingen die er op volgden, hoe onbelangrijk ook op zichzelf, werden door de bolsjewiki terdege politiek uitgebuit. Zij verklaarden het als een poging der linksche sociaal-revolutionairen om de teugels der regeering te bemachtigen. Zij stelden die partij buiten de wet en begonnen haar uit te roeien.

Deze bolsjewistische methoden en praktijken waren niet toevallig. Spoedig bleek dat het de

vaste politiek is van den kommunistischen staat, om elken vorm van meeningsuiting te smoren die niet met de regeering overeenstemt. Na de ratifikatie van den vrede van Brest-Litovsk trok de linksche sociaal-revolutionaire partij haar vertegenwoordiger uit den sovjet der volkskommissarissen terug. De bolsjewiki hadden in de regeering de uitsluitende heerschappij. Onder allerlei voorwendselen en op de meest willekeurige en wreede wijze werden alle andere politieke partijen en bewegingen opgeheven. De mensjewiki en de rechtsche sociaal-revolutionairen waren reeds lang tevoren „ontbonden", samen met de Russische bourgeoisie. Nu kwamen de revolutionaire elementen aan de beurt: de linksche sociaal-revolutionairen, de anarchisten en de partijlooze revolutionairen.

Maar de „ontbinding" van dezen bracht veel meer mede dan de opheffing van kleine politieke groepen. Deze revolutionaire elementen hadden een sterken aanhang, de linksche sociaal-revolutionairen onder de boeren, de anarchisten in hoofdzaak onder het proletariaat in de steden. De nieuwe bolsjewistische taktiek bestond in stelselmatige uitroeiing van elk teeken van ontevredenheid, smoren van alle kritiek en onderdrukking van zelfstandige meeningen of pogingen. Hiermee treden de bolsjewiki in de diktatuur *over* het proletariaat, zooals het volk in Rusland het noemt. Thans neemt de regeering tegenover de boeren een houding van openlijke vijandschap aan. In

steeds toenemenden mate maakt zij gebruik van geweld. Vakvereenigingen worden, veelal geweIddadig, ontbonden, wanneer hun getrouwheid aan de kommunistische partij in verdenking is. De koöperaties worden aangerand; het groote geheel dezer organisaties, de broederlijke band tusschen stad en land, wiens ekonomische rol een levensbelang was voor Rusland en de revolutie, wordt gehinderd in zijn onmisbaar werk van voortbrenging, ruil en verdeeling der levensbenoodigdheden; hij wordt gedesorganiseerd en tenslotte geheel opgeheven. Arrestaties, nachtelijke huiszoekingen, *zassada* (huisblokkade) en terechtstellingen zijn aan de orde van den dag. De Buitengewone Kommissie (Tsjeká), oorspronkelijk georganiseerd om kontra-revolutie en spekulatie tegen te gaan, wordt de schrik van elken arbeider en boer. Haar geheime agenten zijn overal; altijd diepen zij „samenzweringen" op, wat de *razstrel* (fusilleering) beteekent van honderden, zonder eenig verhoor, proces of hooger beroep. Inplaats van het beoogde verdedigingsmiddel der revolutie is de Tsjeká de meest gevreesde organisatie geworden, wier onrechtvaardigheid en wreedheid schrik verspreiden over het heele land. Almachtig, aan niemand verantwoording schuldig, is de Tsjeká een wet voor zichzelf geworden; zij bezit haar eigen leger, matigt zich politie-, justitie-, administratieve en uitvoerende macht aan, maakt haar eigen wetten die de wetten van den staat te

boven gaan. De gevangenissen en koncentratiekampen zitten vol met zoogenaamde kontra-revolutionairen en spekulanten, waarvan 95 procent hongerlijdende arbeiders, eenvoudige boeren en zelfs kinderen van 10 tot 14 jaar (zie de rapporten over onderzoekingen in gevangenissen, „Krasnaja Gazetta", Petrograd, „Pravda", Moskou, Mei, Juni, Juli 1920). Bij het volk krijgt de naam kommunisme dezelfde beteekenis als Tsjekaïsme, dit laatste als de samenvatting van alles wat laag en wreed is. Het zaad van kontra-revolutionair gevoelen wordt wijd en zijd verspreid.

De overige politiek der „revolutionaire regeering" houdt gelijken tred met deze ontwikkeling. Een werktuigelijke centralisatie, dol doorgedreven, verlamt de industrieele en ekonomische werkzaamheden van het land. Initiatief wordt met dreigenden blik terneergeslagen, vrij streven stelselmatig ontmoedigd. De groote massa's zijn van de mogelijkheid beroofd om de politiek der revolutie te regelen of deel te nemen aan de aangelegenheden van het land. De regeering legt beslag op elken toegang tot het leven: de revolutie is van het volk gescheiden. Er is een bureaukratische machinerie geschapen, verpletterend door haar omvang, ondoeltreffendheid en verdorvenheid. Alleen te Moskou overschreed deze nieuwe klasse van *sovburs* (sovjet-bureaukraten) in 1920 het totaal der ambtenaren in geheel Rusland onder den tsaar in 1914 (zie officieel rapport over

het onderzoek door het Moskousche Sovjet-Komitee, 1921). De bolsjewistische ekonomische politiek, krachtdadig geholpen door deze bureaukratie, ontwricht het reeds lamgeslagen ekonomische leven van Rusland. Lenin, Zinovieff en andere kommunistische leiders slingeren donderende strafreden tegen de nieuwe sovjet-bourgeoisie — en vaardigen maar steeds nieuwe dekreten uit, die haar aantal vergrooten en haar invloed versterken. Het stelsel van *jedinolitsjije* is ingevoerd: beheer door één persoon. Lenin zelf is zijn eerste ontwerper en voornaamste bepleiter. De bedrijfsraden, van alle macht ontbloot, moeten afgeschaft worden. Elke werkplaats, fabriek en mijn, de spoorwegen en alle industrieën moeten geleid worden door een enkel hoofd, een „specialist" — en de oude tsaristische bourgeoisie wordt uitgenoodigd, er in te stappen. De vroegere bankiers, beursspekulanten, fabrieks-eigenaars en bazen worden de bedrijfsleiders, met volle heerschappij over de industrieën en onbeperkte macht over de arbeiders. Zij zijn gemachtigd het „werkvolk" aan te stellen en te ontslaan, hun het voedselrantsoen te verstrekken of te onttrekken, hen zelfs te bestraffen en aan de Tsjeká over te leveren. De arbeiders, die voor de revolutie gestreden en gebloed hebben en bereid waren voor de verdediging er van ontberingen, kou en honger te lijden, voelen zulk een ongehoorde misleiding als een hoon, beschouwen het als het ergste be-

drog. Zij passen er voor, beheerscht te worden door dezelfde eigenaars en bazen die zij in de revolutie uit de fabrieken hebben verdreven, nadat zij door hen zoo onbeschoft en heerschzuchtig zijn behandeld. Bij *zulk* een wederopbouw hebben zij geen belang. Het „nieuwe stelsel", door Lenin uitgebazuind als de zaligmaker der industrie, komt neer op een volslagen verlamming van het ekonomische leven van Rusland, drijft de arbeiders in drommen uit de fabrieken en vervult hen met bitterheid en haat tegen alles wat „socialistisch" heet. De principes en de taktiek van de Marxistische mechaniseering der revolutie bezegelen haar doodvonnis.

De fanatieke dwaling dat een kleine samenspannende groep zooals deze er een was, een grondleggende maatschappelijke verandering teweeg kon brengen, bleek de Frankenstein der bolsjewiki te zijn *). Zij voerde hen in onpeilbare afgronden van schandelijk barbarisme. De methoden van zulk een theorie, haar onvermijdelijke middelen, zijn tweeërlei: dekreten en schrikbewind. Met geen van beiden waren de bolsjewiki zuinig. Zooals Boecharin,

---

*) Frankenstein, held van een aldus getitelden roman door Shelley, 1817. Van hem wordt verondersteld dat hij een levend schepsel in elkaar kon zetten met behulp der natuurkrachten waar hij over beschikte. Het wezen nam den vorm aan van een monster dat zijn schepper levenslang als schrikbeeld vervolgde. — Vertaler.

de vooraanstaande ideoloog van de aktieve kommunisten, leerde, is het schrikbewind de methode waarmee de kapitalistische menschennatuur in bruikbaar kommunistisch burgerschap veranderd moet worden. Vrijheid is „een bourgeois-vooroordeel" (Lenins geliefkoosde uitdrukking), vrijheid van het woord en van de pers is onnoodig, schadelijk. De centrale regeering is de opslagplaats van alle kennis en wijsheid. Zij zal alles doen. De eenige burgerplicht is gehoorzaamheid. De wil van den staat is oppermachtig.

Ontdaan van de meestal op export naar het Westen berekende klinkende frazes, was en is dit in praktijk de houding der bolsjewistische regeering. Deze regeering, de *werkelijke* en *eenige* tegenwoordige regeering in Rusland, bestaat uit vijf personen, leden van den binnensten kring van het hoofdbestuur der kommunistische partij in Rusland. Deze „Hooge Vijf" zijn almachtig. Deze groep, in haar ware wezen een samenzwering, heeft de rijkdommen van Rusland en van de revolutie beheerscht sinds den vrede van Brest-Litovsk. Wat er sindsdien in Rusland gebeurd is, was in strikte overeenstemming met de bolsjewistische opvatting van het Marxisme. Dat Marxisme gespiegeld in den grootheidswaanzin van alwetendheid en almacht van den kommunistischen binnensten kring, heeft de tegenwoordige instorting van Rusland teweeggebracht. In overeenstemming met hun theorie werden de maatschappelijke grondslagen der Okto-

berrevolutie na kalme berekening vernietigd. Met het oog op het einddoel van een machtig gecentraliseerden staat met de kommunistische partij aan het onbeperkte bewind, moesten het volksinitiatief en de revolutionair scheppende krachten der massa's teniet gedaan worden. Het kiesstelsel werd afgeschaft, het eerst in het leger en in de vloot, daarna in de industrieën. De raden van boeren en arbeiders werden omgezet in gehoorzame kommunistische komitees, met het gevreesde zwaard der Tsjeká steeds over hun hoofd zwevend. De vakvereenigingen werden tot regeeringsorganisaties gemaakt, hun eigenlijke werkzaamheden onderdrukt; zij werden de bloote overbrengers der orders van den staat. Algemeene militaire dienstdwang, gekoppeld met doodstraf voor dienstweigeraars om gewetensbezwaren; arbeidsdwang, met een uitgestrekt beambtendom voor het snappen en straffen van „deserteurs"; verplichte land- en industrie-arbeid voor de boeren; militaristisch kommunisme in de steden, en op het platte land het requisitiestelsel dat door Radek als gewone *graanplundering* werd gekenmerkt (International Press Correspondence, English edition, vol. 1, No. 17); de onderdrukking van arbeidersprotesten door gebruik van troepen; het smoren van ontevredenheid onder de boeren met ijzeren hand, zelfs ver genoeg gaande om de boeren af te ranselen en hun dorpen met artillerievuur aan den grond gelijk te maken (in de Oeral-, Wolga- en

Koeban-gebieden, in Siberië en Oekranië) — dit kenmerkte de houding van den kommunistischen staat tegenover het volk, hierin bestond de „opbouwende sociale en ekonomische politiek" der bolsjewiki.

De Russische boeren en arbeiders, die de revolutie waardeerden waar zij zooveel voor geleden hadden, hielden nog dapper strijdend vol op talrijke militaire fronten. Zij verdedigden de revolutie, dachten zij. Zij verhongerden, bevroren en stierven bij duizenden, in de dwaze hoop dat de verschrikkelijke dingen die de kommunisten doen, dra zouden ophouden. De bolsjewistische verschrikkingen waren op een of andere wijze, zoo dacht de eenvoudige Rus, het onvermijdelijke werk van de machtige vijanden „in het buitenland" die hun bemind vaderland aanvielen. Maar tenslotte zullen de oorlogen afgeloopen zijn, zoo zeide het volk naïef de officieele pers na, en de bolsjewiki zullen zeker terugkeeren tot het revolutionaire pad dat zij in Oktober 1917 betraden, het pad dat de oorlogen hen hadden genoodzaakt tijdelijk te verlaten.

De massa's hoopten en... duldden. En toen waren de oorlogen eindelijk eens afgeloopen. Rusland slaakte een bijna hoorbaren zucht van verlichting — verlichting die trilde van vurige hoop. Het was het beslissende oogenblik; de groote beproeving was gekomen. De vraag was: zijn of niet zijn? En toen kwam de totale ontnuchtering.

De onderdrukkingen gingen voort, werden zelfs wreeder. Het roofstelsel van de *razvjorstka*, de moordende straftochten tegen de boeren, verminderden niet. De Tsjeká ontdekte steeds meer „samenzweringen" en deed weer als voorheen terechtstellingen plaats vinden *). Welig tierde het terrorisme, door de nieuwe bolsjewistische bourgeoisie op de arbeiders en boeren toegepast; de algemeene officieele korruptie was een openbaar geheim; reusachtige voedselvoorraden lagen te verrotten tengevolge van bolsjewistische omslachtigheid en gecentraliseerd staatsmonopolie, — het volk begon te verhongeren.

De arbeiders te Petrograd, altijd de voorhoede van het revolutionair streven vormend, waren de eersten die uiting gaven aan hun ontevredenheid en protest. Na onderzoek der eischen van het proletariaat te Petrograd verklaarden de matrozen te Kroonstad zich met de arbeiders solidair. Op hun beurt maakten zij zich bekend als voorstanders van vrije sovjets, sovjets die vrij zijn van kommunistischen dwang, sovjets die in werkelijkheid de revolutionaire massa's vertegenwoordigen en hun behoeften vertolken. In de middenprovincies van Rusland, in

---

*) Tengevolge der in de geheele wereld opgegane verontwaardiging over het bloedbewind der Tsjeká heeft weliswaar de bolsjewistische regeering dit lichaam inmiddels opgeheven, doch zijn funkties, die voor de handhaving der sovjetmacht nu steeds noodiger worden, overgedragen aan de Opperste Revolutionaire Rechtbank. — Vertaler.

Oekranië, in den Kaukasus, in Siberië, overal gaf het volk zijn grieven en eischen te kennen. De bolsjewistische staat antwoordde met zijn gebruikelijk argument: De matrozen te Kroonstad werden gedecimeerd, de „bandieten" in Oekranië neergesabeld, de „oproerlingen" van het Oosten met machinegeweren neergelegd.

Toen dit gedaan was, verkondigde Lenin op het tiende kongres der Russische kommunistische partij in Maart 1921, dat zijn vroegere politiek totaal verkeerd was. In de razvjorstka, de voedselrequisitie, zag hij niets anders dan rooverij, in militair geweld tegen de boeren een „ernstige vergissing". De arbeiders moeten eenige tegemoetkoming ondervinden. De sovjet-bureaukratie is korrupt en misdadig, een kolossale parasiet. De methoden die wij toepasten hebben gefaald. Het volk, vooral de plattelandsbevolking, staat nog niet op het peil van de kommunistische „principes". De privaateigendom moet weer ingevoerd worden. Daarom is de beste kommunist hij, die de beste zaken kan afsluiten (volgens een uitdrukking van Lenin).

## V.

## Tegenwoordig Vooruitzicht.

Terug tot het kapitalisme!

De tegenwoordige toestand in Rusland is in hooge mate abnormaal. In ekonomisch opzicht is het een mengsel van privaat en staatskapitalisme.

In politiek opzicht blijft het de „diktatuur van het proletariaat" of, juister gezegd, de diktatuur van den binnensten kring der kommunistische partij.

De boeren hebben den bolsjewiki koncessies afgedwongen. De gewelddadige voedselrequisitie is afgeschaft. In haar plaats is de belasting in natura ingevoerd, waarbij een zeker percentage van de landbouwopbrengst aan de regeering toekomt. De vrije handel is wettelijk geregeld, en thans mag de boer het overschot van zijn opbrengst ruilen of verkoopen aan de regeering, aan de weer opgerichte koöperaties of op de openbare markt. De nieuwe ekonomische koers opent de deur wijd voor de uitbuiting. Hij bevestigt het recht, zich te verrijken en schatten op te hoopen. De grondbezitter mag nu weer land pachten en den arbeid uitbuiten van de boeren die weinig land bezitten en geen paarden om het er mee te bewerken. De vermindering van den veestapel en mislukte oogsten in sommigen gedeelten van het land hebben een nieuwe klasse van landarbeiders geschapen, die zich aan welgestelde boeren verhuren. De arme menschen trekken weg uit de streken die hongersnood lijden en doen de gelederen dezer klasse groeien. De dorpskapitalist is in de maak.

Heden ten dage, onder den nieuwen ekonomischen koers, verkeert de Russische arbeider in de stad precies in dezelfde positie als in elk ander kapitalistisch land. De vrije voedselverstrekking is afgeschaft, behalve in een paar door de regeering

geëxploiteerde fabrieken. De arbeider krijgt zijn loon uitbetaald en moet voor zijn benoodigdheden betalen, evenals in elk ander land. De meeste bedrijven, voor zoover zij in gang zijn, zijn aan partikulieren verhuurd of verpacht. De kleine kapitalist heeft nu de vrije hand. Hij vindt een uitgestrekt terrein voor zijn werkzaamheden. Het overschot der landbouwopbrengst, de industrie-produkten, de handelsgoederen van de boeren en van alle partikuliere ondernemers zijn vatbaar voor de gewone zakenhandelingen, kunnen gekocht en verkocht worden. De konkurrentie in den kleinhandel leidt tot wettelijke erkenning en opeenhooping van vermogens in handen van enkelingen.

Het in stad en dorp zich ontwikkelende kapitalisme kan niet lang tegelijk blijven bestaan met de „diktatuur van het proletariaat". De onnatuurlijke vermenging van deze diktatuur met het buitenlandsche kapitalisme zal in de naaste toekomst nog een verdere wezenlijke faktor blijken in het noodlot van Rusland.

De bolsjewistische regeering poogt nog de gevaarlijke zelfbegoccheling staande te houden dat de revolutie „vorderingen maakt", dat Rusland „geregeerd wordt door proletarische sovjets", dat de kommunistische partij en haar staat met het volk identiek zijn. Zij spreekt nog namens het „proletariaat". Zij tracht het volk weer met een nieuwe hersenschim te misleiden. Over een poos — aldus beweert zij nu — wanneer Rusland er industrieel weer bovenop is gekomen door de prestaties van ons hardgroeiend

kapitalisme, zal ook de „proletarische diktatuur" sterk zijn geworden, en zullen wij tot de nationalisatie terugkeeren. Stelselmatig zal de staat dan de partikuliere bedrijven besnoeien en verdringen en zoodoende de macht breken van de inmiddels ontwikkelde bourgeoisie. „Na een tijdperk van gedeeltelijke denationalisatie zal een krachtiger nationalisatie beginnen", zegt de kommissaris van financiën, Preobrazjensky, in zijn onlangs verschenen artikel over „De vooruitzichten van den nieuwen ekonomischen koers", en dan zal „het socialisme zegevieren over het geheele front". Radek is minder diplomatiek. In zijn politieke ontleding van de Russische toestanden, getiteld „Is de Russische revolutie een bourgeois-revolutie?" (I. P. C., 16 Dec. 1921) verzekert hij ons: „Onze bedoeling is het natuurlijk niet, om over een jaar weer de opnieuw verzamelde goederen in beslag te nemen. Onze ekonomische politiek is op een langer tijdsverloop gegrond... Bewust bereiden wij ons voor op samenwerking met de bourgeosie; ongetwijfeld bedreigt dit het bestaan der sovjetregeering, doordat deze het monopolie op industrieele produktie verliest als machtsmiddel tegen den boerenstand. Beteekent dit niet de beslissende overwinning door het kapitalisme? Mogen wij dan niet aannemen dat onze revolutie haar revolutionair karakter heeft verloren?..."

Deze bijtijds gestelde, zeer belangrijke vragen beantwoordt Radek leukweg met een stellig neen!

Weliswaar erkent hij natuurlijk dat, zooals Marx leerde, de ekonomische verhoudingen de politieke bepalen en dat ekonomische koncessies ook tot politieke koncessies moeten leiden. Hij herinnert er aan, dat toen de machtige grondbezittersklasse van Rusland ekonomische koncessies aan de bourgeoisie begon te maken, deze spoedig gevolgd werden door politieke koncessies en eindelijk door de kapitulatie der landeigenaars. Doch hij houdt vol dat de bolsjewiki hun macht zullen behouden zelfs onder de omstandigheden van herstel van het kapitalisme. „De bourgeoisie is een historisch ontaardende, stervende klasse... Daarom kan de arbeidende klasse (zoo!) van Rusland politieke koncessies aan de bourgeoisie weigeren; zij is tot de hoop gerechtigd dat haar macht op nationaal en internationaal gebied sneller zal toenemen dan de macht der Russische bourgeoisie".

Intusschen, hoewel den Russischen arbeider thans uit de hoogte verzekerd wordt dat zijn „macht op nationaal en internationaal gebied zal toenemen", is hij er beroerd aan toe. De nieuwe ekonomische koers heeft den proletarischen „diktator" tot een gewonen, alledaagschen loonslaaf gemaakt, gelijk zijn broeder in landen die niet met socialistische diktatuur gezegend zijn. De beperking van het nationale regeeringsmonopolie heeft tot gevolg gehad dat honderdduizenden mannen en vrouwen uit hun werk geworpen zijn. Tal van sovjet-instellingen zijn ge-

sloten; de overgeblevene hebben 50 tot 75 pCt. van hun aangestelden ontslagen. De geweldige toestroom naar de steden van boeren en dorpelingen die door de razvjorstka te gronde zijn gericht en van de vluchtelingen uit de hongergebieden heeft een werkloosheidsprobleem van angstwekkende afmetingen teweeggebracht. De herleving der industrie door partikulier kapitaal is een uiterst langzaam proces, tengevolge van het algemeen gemis aan vertrouwen in den bolsjewistischen staat en zijn beloften.

Maar wanneer de industrieën weer meer of minder stelselmatig het werk zullen hervatten, zal Rusland voor bijzonder moeilijke en ingewikkelde arbeidstoestanden komen te staan. Arbeidersorganisaties, vakvereenigingen, zijn er niet in Rusland, voor zoover het wettelijken werkzaamheden van zulke lichamen betreft. De bolsjewiki hebben ze lang geleden opgeheven. Met de ontwikkeling van zoowel partikuliere als regeeringsproduktie zal Rusland de opkomst beleven van een nieuw proletariaat, wiens belangen natuurlijk in botsing moeten komen met die van het patronaat. Een felle strijd staat voor de deur. Een strijd van tweeledigen aard: tegen den partikulieren kapitalist en tegen den staat als „werkgever". Het is zelfs waarschijnlijk dat die toestand nog een andere fase kan ontwikkelen: vijandschap van de arbeiders in dienst der staatsbedrijven jegens de beter betaalde arbeiders in partikuliere ondernemingen. Welke houding zal de bolsjewistische regeering

aannemen ? Het oogmerk van den nieuwen ekonomischen koers bestaat er in om op elke mogelijke wijze de ontwikkeling van partikuliere ondernemingen te bevorderen en den groei van het industrialisme te verhaasten. Reeds zijn werkplaatsen, mijnen en fabrieken aan kapitalisten verpacht. De arbeiderseischen strekken tot winstbeperking ; zij zijn in strijd met een „ordelijken gang van zaken". En wat stakingen betreft, deze benadeelen de produktie en verlammen de industrie. Zullen de belangen van kapitaal en arbeid in bolsjewistisch Rusland solidair worden verklaard ?

De industrieele en landbouw-exploitatie van Rusland onder den nieuwen ekonomischen koers moet onvermijdelijk leiden tot den groei van een machtige arbeidersbeweging. De arbeidersorganisaties zullen het stadsproletariaat en de plattelandsarmen vereenigen en hecht aaneensluiten in den gemeenschappelijken eisch voor betere levensvoorwaarden. Van de tegenwoordige gemoedsgesteldheid van den Russischen arbeider, die thans met zijn vierjarige ondervinding van het bolsjewistische bewind is verrijkt, mag met aanmerkelijke mate van waarschijnlijkheid worden aangenomen dat de komende arbeidersbeweging in Rusland zich langs syndikalistische lijnen zal ontwikkelen. Deze gedachte leeft sterk onder de Russische arbeiders. De principes en methoden van revolutionair syndikalisme zijn hun niet onbekend. Het doeltreffende werk der bedrijfsraden, die het

eerst een begin maakten met industrieele onteigening der bourgeoisie in 1917, zijn een bezielende herinnering, die het proletariaat nog versch voor den geest staat. Tot in de kommunistische partij zelf, onder haar arbeiderselementen, is de syndikalistische gedachte verspreid. De befaamde Vakoppositie, met als leiders Sjliapnikoff en Kolontay, binnen de partij, was in wezen syndikalistisch. Als zoodanig werd zij door de groep van Lenin en Zinovjeff opgeheven.

Welke houding zal de bolsjewistische regeering aannemen tegenover de arbeidersbeweging in Rusland, die op het punt staat zich te ontwikkelen, moge zij geheel of ook maar gedeeltelijk een syndikalistisch karakter dragen? Tot nu toe is de staat de doodsvijand geweest van het syndikalisme binnen Rusland, hoewel hij het in andere landen aanmoedigde. Op het tiende kongres der Russische kommunistische partij in Maart 1921 verklaarde Lenin den meedoogenloozen oorlog tegen de flauwste voorteekenen van syndikalistische neigingen, en zelfs het bespreken van syndikalistische theorieën was den kommunisten verboden, op straffe van uitsluiting uit de partij (zie officieel verslag van het tiende kongres). Een aantal kameraden van de Vakoppositie werd gearresteerd en gevangengezet. Het is niet gemakkelijk aan te nemen dat de kommunistische diktatuur op tevredenstellende wijze de moeilijke vraagstukken zal oplossen die uit een werkelijke arbeidersbeweging onder bolsjewistische autokratie

voortspruiten. Zij raken de principes van Marxistische centralisatie, de werking van vak- of industrie-vereenigingen, onafhankelijk van de almachtige regeering, en krachtdadig verzet tegen het partikulier kapitalisme. Maar niet alleen de kleine en de groote kapitalisten zullen de arbeiders in Rusland spoedig hebben te bekampen. Zij zullen thans handgemeen worden met het staatskapitalisme zelf.

Om den geest en het karakter der tegenwoordige bolsjewistische fase zuiver te kunnen begrijpen, is het noodig te beseffen dat de zoogenaamde nieuwe ekonomische koers eigenlijk nòch nieuw is, nòch ekonomisch. Hij is oud politiek Marxisme, de uitsluitende bron van bolsjewistische wijsheid. Deze sociaaldemokraten zijn hun bijbel trouw gebleven. Alleen in een land waar het kapitalisme het hoogst ontwikkeld is, kan een sociale revolutie onstaan, — dat is het toppunt van het Marxistisch geloof. De bolsjewiki zijn op het punt het op Rusland toe te passen. Weliswaar weken zij in de Oktoberdagen der revolutie herhaaldelijk af van het rechte en nauwe pad van Marx. Niet omdat zij aan den profeet twijfelden, geenszins. Eerder omdat Lenin en zijn groep, politieke opportunisten, door het volk met onweerstaanbare stuwkracht gedwongen werden in een werkelijk revolutionairen koers te sturen. Doch te allen tijde hingen zij aan de slippen van Marx en zochten elke gelegenheid om de revolutie in Marxistisch vaarwater te leiden. Zooals Radek ons naief herin-

nert, „poogde de sovjetregeering reeds in April 1918, in een rede van kameraad Lenin, onze naaste taken te omschrijven en *den weg te wijzen dien wij nu aanduiden als den nieuwen ekonomischen koers*" (I. P. C., Vol. 1, no. 17).

Veelzeggende erkenning! In waarheid is de tegenwoordige bolsjewistische politiek de voortzetting van het vrome rechtzinnige bolsjewistische Marxisme van 1918. Bolsjewistische leiders geven thans toe dat de revolutie in haar ontwikkelingen na de Oktobergebeurtenissen slechts politiek was en niet maatschappelijk. De werktuigelijke centralisatie van den kommunistischen staat, het dient nadrukkelijk herhaald te worden, bleek noodlottig voor het ekonomische en maatschappelijke leven van het land. De gewelddadige partijdiktatuur vernietigde de eenheid tusschen de arbeiders en de boeren en schiep een verdraaide, bureaukratische houding ten opzichte van revolutionairen wederopbouw. Het volstrekte verbod van het vrije woord en van kritiek, niet alleen voor de massa's, maar zelfs voor de leden van de kommunistische partij, liep op hun verderf uit, *door hun eigen fout*.

En thans? Het bolsjewistisch Marxisme duurt voort in het deerniswekkende Rusland. Maar het is in ergste mate misdadig, deze bloedige komedie van vergissingen nog te verlengen. Kommunistische opbouw is niet mogelijk naast een ziekelijk, kunstmatig gekweekt kapitalisme. Dit kapitalisme kan

nooit vernietigd worden, zooals Lenin & Co. voorgeven te gelooven, door het stelselmatige proces van den ekonomisch sterk gegroeiden bolsjewistischen staat. De „nieuwe" koers is derhalve een begoocheling en een valstrik, en in den grond reaktionair. Deze koers zelf schept weer de noodzakelijkheid van nieuwe revolutie.

Moet de gekwelde menschheid maar eeuwig blijven rondloopen in denzelfden kring van steeds verergerend kwaad?

Zullen de arbeiders eindelijk eens uit de Russische revolutie de groote leering trekken dat elke regeering, wat ook haar naam en schoone beloften mogen zijn, noodzakelijkerwijze en *uit haar aard* als regeering, het eigenlijke doel der maatschappelijke revolutie moet vernietigen? De roeping van een regeering is te regeeren en te onderwerpen, en zichzelf te versterken en te bestendigen. Zullen de arbeiders leeren dat alleen hun eigen georganiseerd, onafhankelijk scheppend streven, los van politieke en staatsbemoeiingen, hun eeuwenlange worsteling om zelfbevrijding tot een blijvend succes kan maken?

Februari 1922.

ALEXANDER BERKMAN.

# DE VRIJE SOCIALIST
## SOCIAAL-ANARCHISTISCH ORGAAN

PUBLICEERDE IN DE LAATSTE TWEE JAREN VOORTDUREND REEDS TALLOOZE FEITEN DIE THANS DOOR ALEXANDER BERKMAN ALS OOGGETUIGE BEVESTIGD WORDEN

**TEGEN ALLE GEZAG EN DIKTATUUR!**
**— VOOR VRIJ KOMMUNISME! —**